

CASEARTIKEL:

Fertiliteten under forandring

Det danske samfund har ændret sig betydeligt over de sidste 50 år. Det samme har fertiliteten og måden, vi stifter familie på.

Da p-pillen i 1966 blev introduceret i Danmark, fik danske kvinder ikke blot adgang til et effektivt præventionsmiddel, de fik også langt større kontrol over, hvor mange børn de fik. Siden da har den danske fertilitet ændret sig markant. Fra i gennemsnit at føde omkring 2,6 børn per kvinde for 50 år siden, er danskernes samlede fertilitet i dag faldet til knap 1,69 (2014).

Netop muligheden for at planlægge sin familie har været stærk medvirkende til, at danskerne i dag stifter familie i helt andre mønstre end tidligere. Det mener professor ved Aalborg Universitet, Lisbeth B. Knudsen, der blandt andet forsker i demografi, familie og fertilitet.

– Vi har som befolkning fået nogle langt bedre muligheder for at undgå at få børn. Det har sammen med flere andre faktorer betydet, at vi i højere grad end for 50 år siden tilrettelægger, hvornår i vores livsforløb vi begynder at stifte familie, forklarer hun.

Gravid syv år før landsgennemsnittet

I takt med befolkningens øgede muligheder for at planlægge familie, er danske førstegangsførelse samtidig blevet ældre og ældre. Det er kæreste-parret Louise Sørensen og Jimmy Hansen fra Hørning et levende eksempel på. Da de for to år siden, begge i en alder af 32 år, blev forældre for første gang, var det ikke tilfældigheder, der spillede ind.

– Vi havde helt klart en række praktiske overvejelser forud for, at vi prøvede at blive gravide. Vi ville have styr på bolig, økonomi og uddannelse først. En ordentlig indtægt gjorde, at vi følte os trygge ved at sætte et barn i verden. Så det var helt bevidst, at vi ventede, til vi begge var færdiguddannede og i arbejde, fortæller Louise Sørensen, som var cirka tre år ældre end gennemsnittet af førstegangsfødende i 2013.

I den anden ende af aldersskalaen finder vi den antropologistuderende

Kort om Louise og Jimmy

- Louise Sørensen er 34 år og er uddannet kontorassistent
- Jimmy Hansen er 35 år og folkeskolelærer
- Parret bor sammen med deres to år gamle søn Mathias i Hørning, syd for Aarhus.

Kort om Elisa og Mathias

- Elisa Skov Pristed er 23 år og har netop færdiggjort sin bachelor i antropologi ved Aarhus Universitet
- Mathias Skov Pristed er 26 år og begynder snart på sit speciale i biologi ved Aarhus Universitet
- Parret bor sammen med 10 måneder gamle Alfred i Viby J. syd for Aarhus.

Elisa Skov Pristed. Sammen med kæresten Mathias Skov Pristed fik hun barn som 22-årig - hele syv år tidligere end landsgennemsnittet i 2013. Men heller ikke det nu gifte par fra Viby overlod noget til tilfældighederne.

- Allerede halvandet år før vi fik Alfred, begyndt vi faktisk at snakke om at blive gravide. Efter at have overvejet både plusser og minusser, besluttede vi os for at gøre det, mens vi stadig er unge og har en meget fleksibel hverdag med vores studier, siger Elisa Skov Pristed.

Graviditet kan være en udfordring

Selvom begge par har været meget bevidste og afklarede om at få børn, var valget dog alligevel forbundet med visse problemstillinger. På grund af aldersforskellen mellem parrene, tumlede de med vidt forskellige udfordringer før graviditeten.

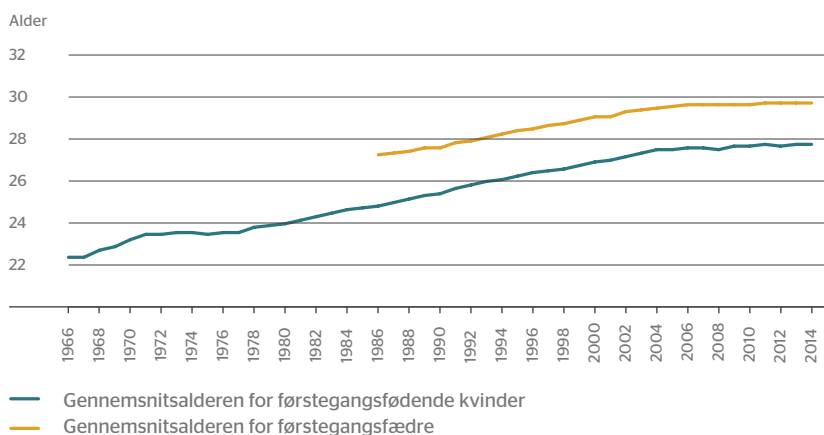
For Louise Sørensen og Jimmy Hansen var deres alder medvirkende til, at de i en periode var i tvivl om deres evne til at blive gravide.

- Man hører jo om mange, som har problemer med at blive gravide - blandt andet har det været en udfordring for nogle af vores bekendte. Så vi var selvfølgelig nervøse for, om det kunne lade sig gøre for os. Dog kunne vi se, at det i sidste ende lykkedes for vores venner at blive forældre, og jeg blev heldigvis selv gravid meget hurtigt, fortæller Louise Sørensen.

Elisa Skov Pristed har funderet knap så meget over sin egen fertilitet, men noget mere over sine fremtidige muligheder for at komme ind på arbejdsmarkedet.

- Mine medstuderende har de flotteste CV'er, fordi de kan tage ulønnet praktik

Gennemsnitsalder for førstegangsfødende og førstegangsfædre (1966-2014)

Figur 1: Førstegangsfødende kvinder var i gennemsnit 29,1 år i 2014 - hele 6,4 år ældre end de førstegangsfødende kvinder i 1965. Gennemsnitsalderen for førstegangsfædre er steget fra 28,4 år i 1986 til 33,6 år i 2014.

Kilde: Danmarks Statistik

eller gå til konferencer og workshops. Som mor kan de ting ikke rigtig hænge sammen for mig, og derfor er jeg klar over, at jeg muligvis vil få sværere ved at komme ind på arbejdsmarkedet i første omgang. Til gengæld er jeg måske bedre stillet, når jeg først får et job, fordi jeg har overstået min første barsel, siger Elisa Skov Pristed.

Den eneste ene

Begge de østjyske par har været sammen i det meste af deres voksne liv. På den måde adskiller de sig fra den

Man hører jo om mange, som har problemer med at blive gravide - blandt andet har det været en udfordring for nogle af vores bekendte.

tendens, som over de sidste 50 år har betydet, at den første kæreste for langt de færreste også er den sidste.

- I dag bor kvinder og mænd måske sammen med flere forskellige kærester, inden de beslutter sig for, at de har fundet den partner, som de skal have deres børn med. Dette mønster kalder vi i demografien for serielt monogami, og det er et af de væsentligste træk ved det senmoderne samfund, forklarer professor Lisbeth B. Knudsen.

For Elisa og Mathias Skov Pristed har det været tydeligt, at omgangskredsen ikke helt har vænnet sig til tanken om at binde sig til en partner, til døden dem skiller.

- Vi fik da nogle ret voldsomme reaktioner fra vores venner og veninder, da vi først fortalte om graviditeten, derefter flyttede fra midtbyen og så ovenikøbet blev gift. Det tog eksempelvis lidt tid for

mine veninder at forstå, at jeg ikke skal være sammen med andre end Mathias i mit liv. Og mere generelt tror jeg, at blandt andet *De Unge Mødre* er årsag til, at vi bliver dømt på vores alder af folk, som ikke kender os, siger Elisa Skov Pristed.

Praktiske overvejelser

Louise Sørensens og Jimmy Hansens familie og venner var derimod langt fra overraskede, da parret blev gravide. Familien var kommet med kærlige hentydninger til, om de ikke snart skulle have et barn – dog ikke i så høj grad, at parret følte sig presset. I stedet var de mere praktiske overvejelser ved deres livssituation medvirkende til, at de tog beslutningen.

– Det er klart, at en af fordelene ved at få et barn, mens man er i arbejde, er, at man kan gå på barsel med højere støtte, end hvis man er studerende. På den måde er

der styr på det økonomiske, og det var rart, fortæller Jimmy Hansen.

Ifølge professor Lisbeth B. Knudsen, tyder meget på, at netop de praktiske omstændigheder også i fremtiden vil have stor betydning for, hvornår danskerne vælger at danne par og få børn.

– Man kan selvfølgelig ikke udelukke, at der kommer trends med at få børn i en tidlig alder, men de praktiske forhold har en stor indvirkning på vores beslutninger. Så længe der eksempelvis er et pres fra uddannelsessystemet, kan jeg ikke forestille mig, at vi vil se en masse unge forældre. I så fald skal der komme flere incitamenter i form af blandt andet mere økonomisk støtte, forklarer hun.

